

Slovenski dom

Štev. 13

V Ljubljani, 17. januarja 1936

Leto 1.

Po italijanskem predoru pri Dolo

Abesinci zmagujejo na severu, Italijani na jugu

Položaj na abesinskih bojiščih danes

Addis Abeba, 17. jan. RP. Različne evropske tiskovne agencije javljajo kljub italijanskim uradnim zanikanjem, da so Abesinci severno od Makale napadli italijanske oddelke, ki so spremljali transport živil, orožja in sanitetnega materiala za italijanske čete. Abesinske čete so pri tem pobile in ujele večje število italijanskega vojaštva, zaplenile so pa tudi veliko provijanta, 12 motornih koles, več tovornih avtomobilov ter nekaj desetnih strojnic. Vrhtega so abesinske čete sestrelile 4 avijone, ki predstavljajo do zdaj največji abesinski vojni plen. Res je tudi, da so Italijani že trdno sklenili in pripravili vse potrebno za izpraznitev Makale in da do te izpraznitve ni manjkalo dosti.

1500 mrtvih

Asmara, 17. januarja RP. Bitka, ki se je včeraj odigrala na južni fronti v okolici mesta Dolo, se je vršila na fronti, ki je dolga nad 150 km. Tu so Abesinci, kakor je znano, skušali predreti italijanski napadalni pas. Če bi se jim ta namen posrečil, bi bile prognoze o nadaljnjem razvoju abesinsko-italijanske vojne precej jasne. Toda v kruti bitki včeraj dopoldne so Italijani pod poveljstvom Grazianija Abesince, ki jim je načeljeval ras Desta, dočela porazili. Abesinski vojniki so se kljub slabši vojni opremlitvi divje in hrabro borili, toda niso mogli uspeti. Italijani so svoj prodor izvršili tako, da so njihovi tanki obkrožili abesinsko armado, ne

da bi Abesinci za to vedeli ter so se nenadno pojavili Abesincem za hrbtom. To je izzvalo v abesinskih vrstah divjo zmedo, ki se je spremenila v kaotičen beg. Boji so bili strahoviti zlasti na sektorju Ganale Dolia in ob reki Dala. Tam so Italijani morali poslati svojim oddelkom trikrat ojačenja, preden so mogli Abesince pognati z njihovih položajev. Spritno nereda, v katerem se je morala umikati abesinska vojska, ni mogoče ugotoviti skupnega števila mrtvih in ranjenih, toda italijanske izgube, ki so to pot neprimerno večje, kakor po navadi, dajo sklepati na to, da je padlo v bojih okrog Dolo včeraj najmanj okrog 1500 vojakov.

Mrzlitne priprave na severu

Addis Abeba, 17. jan. Havas. Kljub porazom na južni fronti se Abesinci na severu pod poveljstvom rasa Sejuma mrzlitno pripravljajo na ofenzivo, ki se mora kmalu začeti. Danes so iz prestolnice poslali nov transport streliva in hrane na severno bojišče. Dobava in prenos hrane ter streliva se vrši prostovoljno. Lastniki mežgov iz Addis Abebe prenašajo provijant do Debre Braham, od tu pa ga do Desia nosijo prebivalci iz tega mesta. Prav tako prevažajo strelivo tudi na južno fronto. Zaradi italijanske ofenzive pri Dolo so danes v vsej naglici odšle na južno bojišče številne čete pod poveljstvom džasov Automakela in Ambakava.

Sokota ni italijanska

Italijanski tisk je razširil vesti o zmagovitem napredovanju italijanskih čet okrog Sokote, katero so razjarjeno bombardirala predvčerajšnjim in včeraj italijanska letala. Toda Sokota Italijani še zmeraj niso zasedli in jo čvrsto drže v svojih rokah abesinske čete, ki so se naravnost z nadčloveškim pogumom ustavljale vsemu divjemu naskakanju po italijanskih aeroplanih, italijanskih plinih in zažigalnih bombah. Nasproti temu Italijani zatrjujejo, da ni res, da bi se bili umaknili iz Makale in iz ozemlja okrog Makal ter da njihove čete drže v svojih rokah ozemlje v daljavi več kakor 120 km južno od Makale.

Galla se upirajo

Addis Abeba, 17. jan. Po vesteh, ki so dospele zadnje dni iz Godžama, spadajo uporniki, ki so se vzdignili proti negušu, plemenu Gala. Ta upor, je čisto razumljiv, če poznamo razmerje med vladajočimi Amharci in med Galavimi ostalimi rodovi v Abesiniji. Upor moramo smatrati za znak neurejenih notranjih abesinskih razmer, ker en narod vlada in izkorišča drugega. Jasno pa je, da bi mogel neguš ob primerno spretni notranji politiki spriti zunanje nevarnosti zvezati okrog sebe vse abesinske rodove in je zelo verjetno, da se mu bo to kljub uporom v Godžamu tudi posrečilo.

General Graziani, italijanski vrhovni poveljnik na južnem bojišču

Trgovinski zakon

Belgrad, 17. jan. m. Sinoči je poseben skupščinski odbor za proučevanje zakonskega osnutka novega trgovinskega zakona končal z razmotiranjem predloženega osnutka tudi v podrobnosti. Danes ob pol 10 se je ta odbor znova sestel ter je pričel govoriti o rezerviranih paragrafi. Zakonski osnutek novega trgovinskega zakona bo prišel kot prvi zakonski projekt pred plenum Narodne skupščine, ki se sestane, kakor smo že poročali, 22. januarja.

Na tej seji Narodne skupščine bo tudi sporočeno, da je vlada po ustavnih določbah predložila narodni skupščini v razmotirvanje proračunski predlog za l. 1936-37. Takoj nato bo predlog predložen v pretres finančnemu odboru narodne skupščine.

Laival se je rešil

Pariz, 17. jan. AA. Pri glasovanju o tem, katera interpelacija naj pride prva na dnevni red, je dobila Lavalova vlada večino 315 proti 252 glasovom.

Pariz, 17. jan. AA. Danes opoldne so vdrl v podružnico banke »Société Générale du Crédit«, ki se nahaja na bulvaru St. Germain, trije razbojnik. Z revolverji v rokah so ustrahovali osebe banke, medtem so pa izpraznili blagajne in odesli ves denar, kar ga je bilo v njih, to je 200.000 frankov. Razbojnikom se je posrečilo zbežati.

Kitajska prizna Mandžurijo

London, 17. jan. Tp. Ameriško poslanstvo v Londonu je dobilo poročila, po katerih se da sklepati, da so pogajanja za konsolidacijo razmer na Daljnem vzhodu zelo napredovala. Kitajska je na pobudo Japonske, ki zastopa na Daljnem vzhodu svojo politiko pod geslom: Azija Azijcem, de facto že priznala Mandžurijo, čemur se je dosedaj upirala, saj je bila Mandžurija prav za prav bistven sestavni del kitajskega imperija. Zelo verjetno je, da so Japonci napeli vse sile, da dosežejo sporazum na azijskem teritoriju prav zaradi poloma pomorske konference v Londonu. Vrhlu tega so Mandžurija, Japonska in severna Kitajska, ki je

pred nedavnim dobila svojo avtonomno vlado, sklenile gospodarsko zvezo za izmenjavanje dobrin. Ta zveza je v bistvu zelo podobna nekaki carinski uniji. Kot zadnja najverjetnejša novica pa krožijo vesti, da stojimo tik pred podpisom pakta o nenapadanju med Japonsko in Kitajsko. Če se zgodi to, potem bo japonska politika na Daljnem vzhodu triumfirala. Posrečilo se ji bo uresničiti veliki namen, ki ga zasleduje že ves čas po vojni. Vzhod bo združen in strjen ter pripravljen, da sprejme odločilno borbo z zapadom na Tihem morju.

Konferenca pri dr. Mačku

Zabreg, 16. jan. Kakor je že izjavil eden izmed voditeljev KDK-koalicije dr. Srdjan Budisavljevič, se je včeraj sestalo vodstvo te koalicije v stanovanju dr. Vladka Mačka na konferenco. Udeležili so se je poleg Vladka Mačka prof. Jelašić, Venceslav Vilder, Srdjan Budisavljevič in Sava Kusanovič. Na tem sestanku so voditelji opozicije obravnavali vprašanja odnosov in tesnega sodelovanja med njimi in srbijskim delom združene opozicije po referatu, ki ga je imel na seji

Srdjan Budisavljevič, ki se je pred nekaj dnevi mudil v Belgradu, kjer je z Davidovičem in drugimi prvaki demokratske in zemljoradniške stranke razpravljalo o tem vprašanju. Poleg tega so se voditelji KDK koalicije razgovarjali tudi o splošni politični situaciji in določili program za razgovore, ki se bodo vršili koncem tega meseca v Zagrebu, kamor bodo prispele zastopniki Ljube Davidoviča in Joce Jovanoviča.

Italijani se bore z junaki

London, 17. jan. AA. Reuter poroča: Vojne operacije na južnem bojišču se nadaljujejo. Medtem ko italijanske kolone v odseku pri Dolo preganjajo čete rasa Deste, prodirajo druge kolone, sestavljene iz italijanske redne bele vojske in domaćinov, ob reki Sebeli in Fañani. Italijani so tako odpravili neprestano nevarnost, ki je grozila njihovem levemu krilu in lahko zdaj začno ofenzivo proti Sasabeni, nato pa v smeri proti Ciciji in Hararju. Ni še znano, ali prodiranje Italijanov v centru in na desnem krilu pomeni začetek nove ofenzive, ali je pa samo uvod v te operacije. Abesinci so se v bojih ob reki Kanaledorio ogorčeno upirali in abesinska konjenica je izvršila več uspešnih napadov.

Te vesti potrjuje tudi Reuterjev dopisnik pri italijanski vojski. Abesinci so bili v tem odseku izgradili več čvrstih strojniških postojank, ki so obvladovale teren. Vzlic temu so pa italijanski tanki mogli brez posebnih težav dospeti vse do roba abesinskih jarkov in s strojniškim ognjem pobiti moštvo, ki je streglo abesinskim strojnicam. Po teh uspehih so Italijani nadaljevali preganjanje abesinskih čet.

V neki fazi teh bojev je abesinska konjenica napadla ko vihar italijanske redne in izredne kolone, ki so prodirale ob južnem bregu reke Kanaledorio. Italijani so imeli velike izgube, vendar se niso umaknili, in ko so dobili tanke, se je morala abesinska konjenica v ogorčenih bojih umakniti. Italijanske strojnice iz tankov so pokosile vrste abesinske konjenice. Bila je ogorčena bitka med konjenico in tanki, in svedela so tanki odnesli zmago.

Mladi junak

Pariz, 17. jan. AA. Havas poroča iz Addis Abebe: 12letni princ Makonen, ki je pri bombardiranju Desija pokazal neverjetno hrabrost

hladnokrvnost, se je le s težavo dal pregovoriti, da se je z letalom vrnil v Addis Abebo. Princ je hotel na vsak način ostati pri svojem očetu v štabu vrhovnega poveljstva.

Mešiansko-šolsko učiteljstvo

Belgrad, 17. jan. m. Prosvetni minister Dobrovoja Stosevič je sprejel v svojem kabinetu centralni odbor Jugoslovanskega združenja mešiansko-šolskih učiteljev, ki mu predseduje Aleksander Rukavina, upravitelj mešianske šole v Zagrebu. Ob tej priliki je centralni odbor mešiansko-šolske stanovske organizacije naprosil ministra, naj pristopi k reguliranju položaja mešiansko-šolskih učiteljev s tem, da bi se tudi onim priznalo in omogočilo napredovanje do 4. skupine I. stopnje v smislu mišljenja glavnega prosvetnega sveta in stališča državnega sveta in to na ta način, da bi se v uradniški zakon vnesle spremembe, da se diplomirani slušatelji višjih pedagoških šol smatrajo kot uradniki iz točke 3, čl. 45 uradniškega zakona.

Uremenska poročila

Pokljuka: minus tri, mirno, 30 cm sreža na stari podlagi. Smuka prav dobra, skakalnica uporabna.

Staničeva koča; Zgornja Krma: V dolini oblaka, mirno. V Zg. Krmi dovolj snega, smuka prav dobra. Stan. koča oskrbovana. Koča v Sp. Krmi oskrbovana v soboto in nedeljo. Nad 1500 m jasno in sonce.

Mozirska koča na Gotlehu: minus tri, mirno, megleno, 15 cm sreža, v senci pršič, smuka dobra.

Nogometno prvenstvo

Belgrad, 17. jan. m. Sinoči je bila seja Jugoslovanske nogometne zveze. Na njej so bile sprejete propozicije za odigranje tekem za državno prvenstvo. Sklenjeno je bilo, da se nogometno prvenstveno tekmovanje podzvez zaključi s 15. junijem, nato se bodo pa vršila finalna tekmovanja podzveznih prvakov. Na seji je bil odobren tudi termin belgrajske nogometne podzveze in sicer za 5. april za odigranje mednarodne tekme Berlin-Belgrad, in drugi termin za 10. maj, ko bosta tekmovali Jugoslavija in Rumunija. Tekmovanja za pokal kralja Karola Jugoslovanska nogometna zveza ni odobrila, to pa radi tega, da ne bi reprezentanca Belgrada v Berlinu igrala v nekompatibni sestavi.

Okradel Marijin kip

Mirno je korakal snoči po Sv. Petra cesti stražnik Martin Čepon. Očividno malomarno, v resnici pa je pozorno opazoval svojo okolico. Okrog pol devetih mu pride nasproti neki moški, v katerem bi naveden človek ne opazil ničesar sumljivega. Bistvo oko postave pa je le opazilo neke sumljive kretnje.

Legitimacija - aretacija

Te kretnje so zadostovale, da je stražnik pristopil k nepoznancu in ga hotel legitimirati. Ogovorjeni se je začel vesti prav okorno, kar je v stražniku sum podvojilo. Vsebinska tujejevič žepov pa je stražnika pripravila do tega, da je tujeju napovedal aretacijo. Morda se stražnik tedaj še sam ni zavedal, kako imeniten gospod mu je padel v roke.

Culica zlatnine

Čez nekaj časa sta bila že oba na policiji: stražnik, ki je tujeja prignal, in tujeja, ki je moral priti, da mu pretresejo vest. Rezultat je bil presenetljiv: mož je imel v žepu malo culice, iz katere so se posvetili vsi možgovi zlati in srebrni predmeti, uhani, prstani, zapestnice, veržice itd.

Nepoboljšljiv

Zadeva je bila kmalu pojasnjena: Aretiranec se piše Pihler. Je star znanec policije in nepoboljšljiv tatinski grešnik. Radi številnih tatvin je

presedel v mariborski kaznilnici še pet let in pol, pa se mu je nedavno posrečilo pobežniti izza visokih zidov pobreške kaznilnice. Ko je bil na zlati svobodi, je mislil, da bo bolj varen v Avstriji. Zato je bil blizu St. Ilja mahnil čez mejo in ostal nekaj časa v Avstriji. Ko pa je prišla tiralica tudi do avstrijskih oblasti in ko je Pihler začutil pod seboj vroča tla, se je zopet pritihtapil nazaj v Jugoslavijo. Ponoči se je potikal okrog in »sunil« kjer se je kaj dalo, čez dan pa se je navadno skrival po kakih kozolcih. Na ta način je srečno prispel do Velesovega blizu Kranja.

V spovednici

V težnji, da mu kje kaj »pade v žep«, je šel celo v cerkev. Tam je opazil na Marijinem kipu raznovrstno zlatnino in srebrnino. Ni dolgo premišljeval: skril se je v spovednico in tako sam ostal v cerkvi, ki jo je cerkovnik zaprl. Potem je imel časa in prilike dovolj, da je pospravil s kipa vse, kar se mu je zdelo vredno. Vse uhane, prstane, zapestnice, veržice itd. je povezal v malo culico, ki jo ima sedaj ljubljanska policija.

Z bogatim plenom se je nato napotil zopet po svetu, da bi plen vnovič. Prišel pa je samo do Ljubljane in tudi tukaj samo do Sv. Petra ceste, kjer mu je snoči prestregel pot stražnik Čepon. In tako je zopet za dolgo časa konec zlate svobode, za katero Pihler tako hrepeni, a jo tako malokdaj doživi.

Gospodarska konferenca v Ljubljani

Sanacija slov. gospodarstva?

Belgrad, 17. jan. m. Kakor smo že poročali, se je pred tednom dni vršila konferenca zastopnikov trgovine in industrije iz vse države, na kateri so govorili o težkem položaju te važne gospodarske panoge v naši državi, ki je nastal zlasti zaradi uvedbe sankcij. Ze na tej konferenci je na podlagi podatkov, ki so jih predložili slovenski zastopniki, bilo ugotovljeno, da je sanacijska politika v vsej državi najbolj udarila Slovenijo, kjer je vsled ustavitve tozadevnih obratov tem krogom nujno treba priskočiti na pomoč, ker bi v nasprotnem slučaju izgubilo delo okrog 10.000 delavcev. Prav vsled tega, ker kraljevska vlada temu problemu posveća največjo pozornost in se trudi, da najde prava rešitev, je minister za gozdove in rudnike Gjura Janković odredil, da se bo ponovna konferenca, na katero bodo povabljeni zopet zastopniki lesne industrije in trgovine iz vse države, vršila

dne 26. januarja v Ljubljani. Na ta kongres vseh gozdnih interesentov in ostalih gospodarskih krogov bo prišel tudi minister za gozdove in rudnike v spremstvu načelnika za gozdove v poverjenem mu ministrstvu dr. ing. Zarko Miletića ter šefa trgovinskega oddelka v ministrstvu ing. Manojlovića. Na to konferenco bosta povabljeni tudi oboje slovenska ministra ter minister za trgovino in industrijo. Cilj te konference je, da vlada zasliši, preden pristopi k reševanju tega vprašanja, vse zainteresirane kroge.

Rim, 17. jan. AA. Agencija Stefani poroča iz Torina: Med raznimi darili, zbranimi pri akciji za zbiranje zlata v Italiji, je tudi komanderski križ, ki ga je abesinski cesar Menelik dal Louisu Contu, nekemu tukajšnjemu meščanu. Križ je odlikovani sam izročil oblastvom. Odlikovanje je izdelano iz zlata in ima lik abesinskega cesarja Menelika.

Kljukasti križ v Avstriji bleedi...

Na tleh

Dunaj, 13. januarja.

Hitlerjanstvo, ki se je v Avstriji podtalno tako razvilo, da je predlanskim prišlo do znane revolucije, je doživelo z juljskim polomom hud udarec: glavni voditelji so pobegnili preko meje, ostale pa, ki so se z udeležbo pri puču deklarirali za narodni socializem, so polovile oblasti, jih strpale v koncentracijska taborišča ter jih potem stavile pred sodišča. Radi tega je bilo hitlerjanstvo v prvih mesecih po revoluciji popolnoma na tleh in kazalo je, da si zlepa ne bo več opomogel.

Zopet na nogah

To stanje ni trajalo dolgo. Deloma podpirani iz inozemstva, deloma iz lastne delavnosti, so se ostanki narodnih socializmov, ki so ostali v Avstriji in ki jih oblasti niso spravile v taborišča, zopet lotili podtalnega delovanja. Tako smo doživeli že kratko časa po koncu juljske revolucije,

Kakor med pridobitnimi in uradničskimi krogi, je ponehalo navdušenje za narodni socializem tudi med ostalimi stanovi.

Starhemberg — Schuschnigg

Sedaj se je obenem tudi že izkazalo, da je neopravičena bojazen, da bi ljudstvo pristalo na to, da postane Starhemberg vodja države, v kateri bi uvedel diktaturo po vzorcu in pod taktirko Mussolinija. Starhemberg namreč med ljudstvom vedno bolj in bolj izgublja na svojem nekdanjem tako velikem ugledu. Najbolj mu škoduje način njegovega osebnega življenja, njegovo razmerje do žensk ter način, kako hoče postati popularen.

Nasprotno pa neprestano pridobiva na ugledu kancelar Schuschnigg, ki velja za enega politično in osebno najbolj solidnih avstrijskih državnikov. V tej njegovi solidnosti, zmrnosti in preudarnosti je tudi vsa njegova moč, ki mu je še pred letom morda labilen položaj sedaj popolnoma

Ulice v Innsbrucku ob revoluciji

da so oblasti često odkrile narodnosocialistične centrale, ki so bile osnovane šele po zlomu puča.

Dasi so oblasti odkrile več takih propagandnih central, so se znali glavni vodje spretno maskirati ter so naprej vodili delo na obnovi narodnega socializma v Avstriji. Res je hitlerjanstvo začelo zopet naraščati, k čemur so pripomogli tudi dogodki v avstrijskih vladnih krogih, kjer se je vedno bolj ostrilo razmerje med kancelarjem dr. Schuschniggom in podkancelarjem knezom Starhembergom. Medtem ko so se vladni krogi zanimali v prvi vrsti za to razmerje, so narodni socialisti lahko nemoteno vršili svoje propagandno delo. In tako se je narodni socializem zopet usidral posebno med nižjim in višjim uradništvom, med trgovskimi in obrtniškimi krogi ter sploh med pridobitnimi stanovi. Da je bila za narodni socializem že od prej najbolj navdušena mladina, je znano. Narodno socialistična ideja je zavzela zopet tak razmah, da bi v najkrajšem času utegnili postati vprašanje hitlerjanstva zopet najvažnejše vprašanje Avstrije.

Nemčija jih je izučila

V Nemčiji je medtem vršila narodnosocialistična stranka najfanatičnejše čiščenje: uradniki, o katerih zanesljivosti in vdanosti se je količkaj dvomilo, so morali zapustiti svoja mesta; obrtnike, ki niso bili stodoletni pristaši stranke, so tlačili s pretiranimi davki, zapirali so jim pod prevezo raznih podtaknjenih dejanj trgovske lokale; ne samo nad nasprotnike narodnega socializma, marveč tudi nad one, ki se za strankarstvo niso zanimali, so prišli črni dnevi; najbolj zanesljivi in strankarsko najbolj fanatični pruski uradniki, pruski obrtniki so začeli izpodrivati obrtnike po osta-

Starodavna Gospa Sveta.

Kaj pa „Korošci“?

Slovenci na Koroškem so že za časa revolucije dokazali, da so celo bolj lojalni državljani, kakor oni, ki so bili poslani na Koroško zato, da iz Slovencev sfabricirajo Nemce. Zato tudi sedaj nimajo nobenega vzroka, da bi podpirali ali se sami navduševali za hitlerjanstvo. Tembolj pa radi tega pogrešamo razumevanja, ki bi ga morala dunajska vlada kazati nasproti koroški manjšini. Najnovejši dogodki so žal dokazali baš nasprotno,

Djekše, najsevernejša slovenska župnija

da hoče namreč službeno Avstrija še naprej nadaljevati in za vsako ceno doseči popolno germanizacijo Korošce. Ker dela s tem ne samo proti naravnim zakonom, marveč razdiralno tudi proti svojim lastnim interesom, je jasno, da bo pri tem delila škodo s koroškim slovenstvom tudi Avstrija sama.

Milijonska kazen za tihotapstvo

Korajza finančnega stražnika, ki je zaplenil 500 paketov igralnih kart, 290 vžigalnikov in 36.000 kamenčkov.

Maribor, 16. januarja.

Dasi so v Mariboru na dnevnem redu razne zaplembe tihotapskega blaga, se vendar le redkokdaj posreči finančnim stražnikom in čuvarjem postaviti primer, kakor se je posrečil danes jutraj pregledniku finančne kontrole g. Andreju Premelcu. Seveda ne bi bil uspel, če bi ne bil tako duhuprisoten in korajžen.

Pred začetkom uradnih ur jutraj je napravil g. Premelc kratak izprehod proti Trem ribnikom. Na cesti je srečal dva možakarja, ki sta vzbudila njegovo pozornost zaradi težkih nahrbtnikov in hrvaške govore. Dasi sta bila možakarja prava hrusta ter opremljena z gorjanci, stražnik pa brez vsakega orožja, ju je vendar korajžno ustavil ter povprašal, kaj nosita v nahrbtnikih. Korenjaka sta bila osupla, spogledala sta se in že sta sfrčala nahrbtnika na tla, oba možakarja pa pete pod

Celjske novice

Celje, 16. januarja.

Že več let se je razpravljalo o gradnji ceste Frankolovo—Črešnjice, ki bi bila za ta okoliš zelo velikega pomena, ali od besed do dejanj je zelo dolga pot. Ljudje, ki so bili na krmilu zadnja leta, niso čutili potrebe, da bi storili nekaj tudi za severni del celjskega okraja. Končno so morali priti na krmilo drugi ljudje, ki so od obljub prišli tudi k dejanjem in dosegli, da se je ta cesta, ki je za Črešnjice in Bukovje življenjskega pomena, začela končno tudi graditi. Javnost zna dobro ceniti delo sedanjih vodilnih mož, katerim gre predvsem zato, da v resnem gospodarskem delu najdejo rešitev iz težkega položaja, v katerega smo zabredli nemalo po zaslugi bivših vsemočnih JNS strankarjev.

Cesto gradi celjski okrajni cestni odbor. Da je prišlo do gradnje, ima največ zaslug predsednik cestnega odbora g. Mihelič. Nova cesta je za ta okoliš velikega gospodarskega pomena, poleg tega je pa to prvo javno delo v tem kraju. Domačini bodo tudi prišli do majhnega zasluga. Proračun za del ceste, brez mostu, ki gre po ozemlju celjskega okraja, znaša 112.000 Din. Drugi del ceste leži na ozemlju konjskega okraja.

Današnja seja celjskega mestnega sveta bo izredno velikega pomena. Lahko rečemo, da bo nekaj mejnik med preteklostjo in bodočnostjo. Razpravljali bodo o zadevah, ki so za Celje izrednega pomena. Na dnevnem redu je vprašanje nakupa posestva za mestno ubožnico, nakup posestva za mestno avtobusno podjetje, in kolikor smo informirani, tudi vprašanje delavskega azila. Poleg tega in poleg poročil posameznih odborov bo na seji podano tudi poročilo o obračunih bivše mestne in bivše okolišne občine.

Mladinski dan v Gaberju. V sedanjih težkih časih gospodarske krize moramo Celjani posebno odobravati akcijo za zgraditev mladinskega doma v Gaberju, celj. del. predmestju, kjer je revščina in beda že na vrhuncu. Stotine delavskih otrok je prepuščenih čez dan samim sebi, ker sta oče in mati prisiljena delati

pravi v Gaberju novo naselbino in ustanovi mladinski dom. Akcija se je že začela, lepo napreduje in se bo po dosedanjih uspehih začelo z graditvijo že letos. Vsem, ki zmorejo, novo prepotrebno ustanovo najtopleje priporočamo.

Celjske dobrodelne organizacije, Krajevna protituberkulozna liga in Vincencijska konferenca, bodo v kratkem podale poročila o delovanju v zadnji poslovni dobi. Protituberkulozna liga bo imela občni zbor v četrtek, dne 26. januarja. Vincencijska konferenca pa dne 12. februarja.

Popravljanje volilnih imenikov za celjsko občino se vrši od 20. do 30. januarja. Vsi, ki imajo pravico biti vpisani v volilni imenik, pa še niso, se lahko v to svrlo zglasijo v omenjenem času od 9. do 12. ure v sobi št. 2 na mestnem poglavarstvu.

Maribor

Debut mladega klavirskega virtuozu dr. Romana Klasince.

Maribor, 16. jan.

Za koncertno življenje v Mariboru pomeni nocojšnji večer nekaj majhen mejnik. Prvič je koncertna publika nocoj ob pol 9 zvečer hitela v dvorano, kamor zahajajo le ljubitelji kinematografskih predstav. Glasbeni Matici gre takorekoč zasluga, da je »odkrila« novo koncertno dvorano v Mariboru, ki ne prekaša dosedanjih v Unionu in kazinskem poslopju le po tem, da je prijetno temperirana ter je mogoče v njej sedeti v zimskem času tudi brez debelega plašča, ampak tudi glede akustike in intimnega razpoloženja, ki ga ustvarja v poslušalecu. Z nekako nemirno radovednostjo je šla množičevilna publika h koncertu. V dvorani jo je čakalo prijetno presenečenje. Obsežna dvorana je sama na sebi arhitektonska mojstrovina. Se prijetnejša je bila nocoj, ko se je po razmakniti težke rdeče baržunaste zavese pojavil mesto pričakovanega filmskega platna v ospredju intimen oder, zadaj zastrt s sivimi svilatimi zavesami, od katerih se je odražal črni klavir. Z lučnimi efekti, s katerimi v mariborskih koncertnih dvoranah ni mogoče eksperimentirati, se je dalo v tej dvorani doseči zbrano razpoloženje občinstva, vse koncentrirano na diskretno razsvetljeni oder. Tudi v tem pogledu ima nova dvorana veliko prednost pred drugimi, še večjo pa v svoji akustiki, ki prenaša tudi najfinejše zvoke z enako intenzivnostjo v ozadje dvorane, kakor se slišijo v ospredju.

Na koncertu se je predstavil mariborsko-mu občinstvu naš domači mladi klavirski umetnik dr. Roman Klasinec, ki poučuje kratko dobo na mariborski Lasheni Matici. Za nastop našega rojaka je vladalo med mestnim in okliškimi občinstvom veliko zanimanje. Na sporedu koncerta so bila sama izbrana dela, ki so zadovoljila tudi razvajene ljubitelje glasbe. Romantične sklade Chopina, Debussyja, Regerja in Schumannna nam ne vzejo prav nič zastarelo. Presenečenje je izvalo, da je mladi umetnik izvajal ves spored na pamet, celo tako težke skladbe, kakor so Regerjeve »Variacije in fuga na Backovo temo op. 8(a). Gotovo je, da pridobi na ta način vse izvajanje na poglavitni. Poleg tega obvlada umetnik tudi klavirsko tehniko res mojstrsko in v priznanje mu je, da mu služi tehnična virtuoznost le kot sredstvo za dosego cilja v umetniški občutenem podajanju skladb. Tako je bil ves večer posrečena in harmonična prireditel, ki zna znova vzbuditi v Mariborčanih zanimanje in veselje do koncertov, ko smo se že bali, da so ga zadnja leta popolnoma izgubili

Moderniziranje ceste Maribor—St. Ilj

Maribor, 16. novembra.

Zaradi govoric, da je bil 5 milijonski kredit za moderniziranje prve etape državne ceste Maribor—St. Ilj naknadno namenjen za druge svrhe, se je obrnil tukajšnji Touring-klub z izčrpnim vlogom naravnost na novega ministra za gradbe dr. Kozulja. V svoji vlogi je Touring klub opisal gospodu ministru neizmerno moralno in gmotno škodo, ki izvira iz obupnega stanja cestnih razmer na skrajnem severu države in mu obenem predložil, da je z moderniziranjem starih in zgradbo novih avtomobilskih cest v Dalmaciji brezpogojno tesno zvezano tudi moderniziranje in vzdrževanje glavne dovozne prometne žile St. Ilj—Zagreb—Susaak, po kateri se razvija ves naš avtomobilski promet z inozemstvom. Minister je odgovoril na to vlogo z ugotovitvijo, da ne more biti govora o tem, da bi se že odobren kredit porabil za druge svrhe. Za posnetke terena in izdelavo načrtov je bilo odobrenih 25.000 Din in ta dela bodo kmalu končana, na kar se bo vršila licitacija za gradnjo moderne

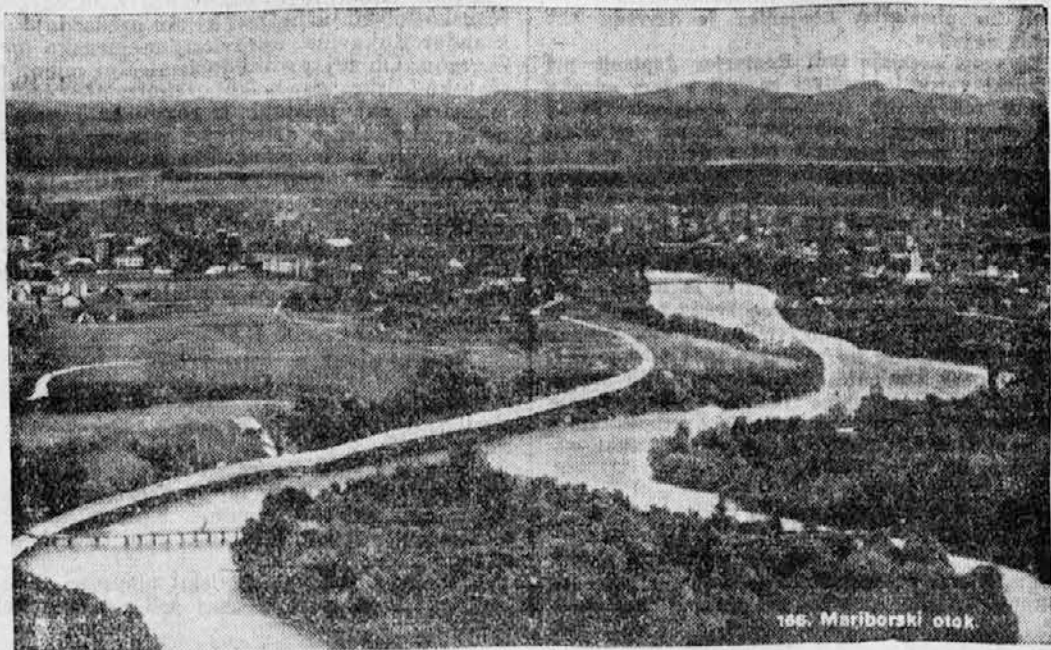
Maribor — mariborski otok

Poročali smo že, kakega pomena bi bilo za Maribor, če dobi novo cestno zvezo z otokom na način, kakor smo že pisali. Dobili bi s tem ne samo kratko zvezo z otokom marveč bi z zgraditvijo nove ceste nastal v znani dolinici blizu otoka naraven športni stadion, najlepši in najprostranejši v vsej državi.

Za Maribor bi bila torej zgraditev te ceste evlika pridobitev. Otok, ki bi bil tako

naravnost zvezan z mestom, bi privabil nove kopalce, na športnem stadionu bi se mladina lahko sprostila v prosti naravi in v svežem zraku ter bi tako postal otok v zvezi s stadionom središče mariborskega športnega življenja.

Naša slika prikazuje traso nove ceste ob Dravi. Dosedanja cesta je vidna na skrajni levi strani.

Nazorna slika o trasi nove ceste Maribor—Kamnica.

Hitlerjanske zastave na graški operi ob izbruhu puča.

ih pokrajinah, v vsak večji kraj so se vrinili eksponenti stranke, ki so vsemogočni dirigenti nad dejanjem in nehanjem svojih sodržavljancev.

Vse to je imelo svoj vpliv tudi na gibanje narodnega socializma v Avstriji. Posebno razmere Bavarske, ki je neposredna sosedna Avstrije, so imele za Avstrijo odločilne posledice: ko so avstrijski trgovci, obrtniki in ostali pridobitni krogi videli, kako v Nemčiji navijajo davke strahki nezanesljivim pridobitnikom, ko se začeli vedno bolj ohlajati za narodni socializem. Vedno bolj se je jelo polegati navdušenje za hitlerjanstvo tudi v uradniških stanovih, ki so bili prej jedro narodnega socializma v Avstriji. Pri teh porazno deluje zgled Nemčije, ki postavlja svoje uradništvo pod špijonažno kontrolo. To kontrolo pa vrše neodgovorni elementi, ki na ta način takorekoč po mili volji razpolagajo z nemškimi uradništvom. Avstrijski uradniki nimajo nobenega vzroka, da bi si pozeleli takih časov. In tako ne samo, da bi si hitlerjanstvo ne navdušujejo, marveč so prešli prav med nasprotnike narodnega socializma.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, petek: Sv. Anton pušč.
Jutri, sobota: Sv. Priska.

Kaj bo danes

Jakopičev paviljon: Umetniška razstava Slavka Tomerlina.
Filharmonična dvorana: Ob 20 koncert Praškega kvarteta.
Dvorana hotela »Metropol«: Ob 20 sestanek članstva s predavanjem.
Lekarne. Nočno službo imajo: dr. Piccoli, Tyrševa 6; mr. Hočvar, Celovška 62 in mr. Gartus, Moste.

Tri znamenita dela komorne glasbene literature se bodo izvajala drevi ob 20 v Filharmonični dvorani na koncertu slavnega Praškega kvarteta. Gospodje Vilbald Svejda, Herbert Berger, Ladislav Cerny in Ivan Večtomov bodo izvajali Mozartov c-dur kvartet v dveh stavkih, Škerjančev IV. godalni kvartet v dveh stavkih in Sukov klavirski kvintet v štirih stavkih s sodelovanjem g. prof. Janka Ravnika, odličnega našega pianista. Koncert bo izreden umetniški dogodek in z veseljem konstantiramo, da vlada med občinstvom za nocojšnjo prireditev veliko zanimanje. Vstopnice se dobe tekom popoldneva v Matični knjigarni, od pol 8 dalje pa v veži Filharmoničnega poslopja.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama

Začetek ob 20. uri

17. januarja, petek: Pesem s ceste. Premijera. Proslava 35 letnice umetniškega delovanja Josipa Gradiša-Daneša. Izven.
18. januarja, sobota: Moliere. Red B.
19. januarja, nedelja: ob 15: Vesela božja pot. Izven. Globoko znižane cene od 20 din navzdol; ob 20: Pesem s ceste. Izven.

Opera

Začetek ob 20. uri

17. januarja, petek: zaprto.
18. januarja, sobota: Madame Butterfly. Izven. Globoko znižane cene od 30 din navzdol.
19. januarja, nedelja: ob 15: Mala Floramye. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol; ob 20: Ples v Savaju. Izven. Globoko znižane cene od 30 din navzdol.
20. januarja, ponedeljek: zaprto.

Drama

Igra Pesem s ceste bo po skušnjah sodeč skoraj gotovo najbolj privlačna drama našega letošnjega dramskega repertoarja. V glavnih vlogah nastopajo gg.: Kralj, Daneš in Sanein, dalje ge. Severjeva, Mira Danilova ter gg. Potokar in Pianek. Premijera bo v petek 17. t. m. izven abonmaja. S to predstavo je združena proslava 35 letnice umetniškega udejstvovanja našega člana g. Josipa Gradiša-Daneša.

Radio

Petek, 17. januarja: 11 Šolska ura: Ob 60 letnici rojstva Dragotina Kettoja (g. dr. Rudolf Kolarik) 12 Zvezki iz Balkana (plošče) 13 Vremenska napoved, poročila 14 Napoved časa, objava sporeda, obvestila 15 Zvezki iz Balkana (plošče) 16 Vremenska napoved, poročila 17 Zvezki iz Balkana (plošče) 18 Delavsko pred.: Mezja v narodnem gospodarstvu (g. dr. Branko Alujevič) 19 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, objava sporeda, obvestila 20 Nac. ura: Lesna arhitektura v Savski banovini (Ivo Frančič) — iz Belgrade 21 Prenos iz Zagreba: Izvedba Lukakoveh moteta 22 Internacionalni prenos iz Lipskega 23 Napoved časa, vremenska napoved, poročila, objava sporeda 24 Operatni napovedi: Sodelujoči: gđ. Ivica Čankarjeva, g. Svetozar Banovec in Radijski orkester. Konec ob 22. uri.

Otvoritev slikarske razstave

Sinoči ob šestih je bila v Jakopičevem paviljonu otvoritev umetnostne razstave Slavka Tomerlina. Razstavo je otvoril s lepmi nagovorom prof. S. Santel, ki je pozdravil občinstvo, predstavil razstavljalca ter razložil pomen in namen razstave.

Nato so si navzoči, med katerimi so bili tudi zastopniki banske uprave, mestne občine, Narodne galerije in drugih kulturnih institucij, ogledali razstavo.

Glede obiska pri otvoritvi moramo ugotoviti, da ni bil odličen. Ze zadnja razstava slovenskih umetnikov je dokazala, da se Ljubljancani za razstavo niso mnogo zmedli; šele proti koncu se je v paviljonu malo razgibalo. Temu sta krivi pred vsem dve okolnosti: komodnost Ljubljancanov in oddaljenost razstavnega prostora od centra mesta. Težko se je Ljubljancanem odločiti, da bi šel k razstavi v paviljon, dočim je n. pr. Malekova razstava, ki je bila v lokalni sredi mesta, dokazala, da Ljubljancani sicer imajo smisel za umetnost, vendar mora biti z obiskom razstave združena čim večja komodnost, predvsem da je razstava čim bolj v centru.

Tomerlin razstavlja v paviljonu nad 80 slik. Cene so prav različne in se gibljejo od 500 Din (morski pejzaži) do 6000 Din (6 slik velikega formata), daje pa ta svoja dela tudi na obroko. Razstava se zaključuje 26. jan. t. l.

Javna dela pri nas in drugod

Snoči je predaval v klubu trgovskih akademikov urednik »Slovenca« g. Drago Potočnik o javnih delih pri nas in drugod. Javna dela so v času sedanje krize gotovo edino uspešno sredstvo ne samo za zaviranje krize, marveč sploh za povzdigo gospodarstva. Razumljivo je zaradi tega, da je vladalo za predavanje veliko zanimanje, kar je dokazalo tudi veliko število poslušalcev, ki so pozorno sledili predavateljevim izjavam.

Uvodoma je pozdravil predavatelja klubov predsednik Roman Golob, nakar je g. Potočnik med drugim izjavil:

V celi vrsti držav so postala javna dela v zadnjih letih najmočnejši faktor gospodarske politike. Izvajala so se sicer javna dela tudi že v prejšnjih letih dobre konjunkturi, vendar jih ne smemo smatrati za ukrepe proti krizi. Večinoma so šli izdatki za javna dela iz rednih državnih dohodkov, deloma pa so se financirali tudi s posojili. Z nastopom krize pa so skoraj vse države zmanjšale svoje investicijske izdatke. Toda kmalu se je pokazalo, da je treba aktivne konjunkturalne politike, ki naj bi dovedla gospodarstvo zopet do prosperitete. Zato so se začela v celi vrsti držav izvajati velika javna dela.

Predavatelj nato navaja podatke o javnih delih v posameznih državah, tako v Avstriji, Belgiji, Bolgariji, Franciji, Italiji, Nemčiji, Poljski, na Švedskem, v USA ter v Angliji. Nato preide na

V Ljubljani izhaja 134 perijodičnih publikacij

Pred našo desko opoldne.

Da izhaja v Ljubljani nekaj dnevnikov, ki jih je najti v vsaki gostilni in kavarni, ve vsak Ljubljancan, ki se zaveda svojega obstoja. Po učeni vedo celo, da izhaja v Ljubljani poleg dnevnikov tudi večje število tednikov in revij; da pa izhaja v Ljubljani kar 143 raznih perijodičnih publikacij, vedo le najboljše poučeni, to so oni, ki vodijo o teh publikacijah statistiko.

Kaj Ljubljana tiska

Številni pregled vrst raznih publikacij je prav pester. V tem oziru imajo na ljubljanski policijski sledeče podatke:

Skupno je izhajalo, kakor smo rekli, v letu 1931. 143 perijodičnih tiskovin; bilo je 5 dnevnikov, dva trikrat na teden izhajajoča lista, 19 tednikov, 8 polmesečnikov in 109 mesečnikov in publikacij, ki so izhajale v nad en mesec dolgih presledkih.

Kaj Ljubljancani bero

Če hočemo dobiti pravilno sliko o tem, kaj Ljubljancani čitajo, bi jih morali razdeliti v mnogo skupin. Okusi so namreč prav različni, zato je tudi toliko različnih publikacij. Za vse Ljubljancane velja le ena skupna označba, da namreč vsi radi čitajo dnevnik. Ni ga čitajočega Ljubljancana, ki bi pri stalnem čitvu dajal prednost neki drugi publikaciji in ne enemu izmed dnevnikov. Pa tudi od dnevnikov pridejo na vrsto najprej domači, ki izhajajo v Ljubljani. Zelo mnogo čitajo Ljubljancani avstrijske liste, ki so najbrž na drugem mestu, na tretjem pa zagrebški in belgrajski.

Dočim so dnevnik razširjeni med vsemi sloji prebivalstva, so n. pr. revije in ostale publikacije že nekako opredeljene na posamezne sloje, strokovna glasila pa na določeno stroko.

Najboljši zastopniki v Garmischu

Severniki so na vseh dosedanjih olimpijskih igrah igrali vodilno vlogo. Zato je pa tembolj znano, da so bili prav Nordijci oni, ki so prvotno nasprotovali zimskim olimpijskim igram. To zaradi tega, ker so oni sami že od l. 1901 prirejali nordijske igre, nekako protitež poletnim olimpijskim igram; kajti tudi te igre so bile za severnjake višek zanimanja. Ko so pa sklenili vsi narodi, naj bodo tudi zimske igre izvršene v športno revijo, ki se vrši vsako četrto leto, so seveda tudi severnjaki pristali na to in umaknili svoje nordijske igre. Tudi njihova bojazen, da se zaradi pomanjkanja pravega znanja o smučarstvu zimske igre ne organizirale prav, se je pokazala kot neuteemeljena.

Ameriško moštvo za hokej v Garmisch-Partenkirchenu.

tozadavne razmere v Jugoslaviji, navaja številne statistične podatke, posebno od leta 1935 dalje, ko je tudi naša država začela na tem polju voditi aktivnejšo politiko. Pri tem je poudaril zahteve naj se javna dela izvajajo čim bolj ekonomsko ter naj se pri tem ozira na potrebe posameznih pokrajin, zlasti onih, ki prispevajo k splošnim državnim potrebam več, kakor ostale pokrajine.

Končno je g. Potočnik analiziral politiko javnih del pri nas s stališča konjunkturalne politike, pri čemer je posebno poudaril, da se morajo javna dela izvajati vzporedno z drugimi ukrepi za obnovo gospodarstva. To velja zlasti za sanacijo kreditnega gospodarstva; kajti kreditno gospodarstvo je eno najvažnejših naših gospodarskih problemov. Brez rešitve teh dveh problemov si ni mogoče misliti uspešne politike javnih del in s tem obnove našega gospodarstva in povečanja blagostanja.

Za svoja temeljita izvajanja je predavatelj, ki je vsestranski strokovnjak v gospodarskih vprašanjih, žel splošno priznanje.

Smučarski d' nar

za pripravo naše udeležbe na zimski olimpijadi 1936
1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 100.000—

Kje čitajo

To vprašanje pride v poštev samo za tiste, ki nimajo dnevnikov naročenih doma. Kdor ni stalen naročnik gre navadno v kavarno, kjer prebrska ne samo domače dnevnik, marveč vse publikacije, ki ga zanimajo. Ljubljanske kavarne so torej hkratu tudi najbolj obiskane ljubljanske čitalnice. Kmalu za kavarname pa pridejo najbrž na vrsto — ulice. Toliko na ulici čitajočih ljudi kakor v Ljubljani ne srečavaš menda v nobenem drugem mestu, posebno ne v Jugoslaviji. Prostori pred deskami, na katerih so nabiti ljubljanski dnevnik, so navadno ves dan prizorišča prerivanja in komentiranja dogodkov, ki so razvidni iz listov. Lahko z mirno vestjo zapišemo, da prečita ljubljanske dnevnik na ulici dnevno nad tisoč ljudi. Nastane vprašanje, kaj bi bilo ako bi uprave ljubljanskih dnevnikov te deske odpravile. Ena od posledic bi gotovo bila, da bi naraslo število stalnih naročnikov. Druga posledica pa bi bila v tem, da bi številni ljudje, ki si lista ne morejo sami naročiti, in ga čitajo na ulici, ne mogli več zasledovati pisanja listov.

Prvi bralci pred 6 uro

Zanimivo je, kdaj se začne v Ljubljani »čitalni čas«. Človek, ki ne pozna ranega ljubljanskega jutra, bi mislil, da vsi ljudje bere dnevnik pri zajtrku ali po kosilu v kavarni. Res velja to sicer za splošno ugotovitev. Delavci pa, ki gredo že ob šestih na delo, prihajajo pred deske že pred šesto uro. Tam se znajdejo stalno isti, eden ali dva izmed njih imata kolesa, raz katera snameta svetilke in svetila vsem, da morejo čitati liste. To so vsekakor prvi čitatelji na ljubljanskih ulicah.

Občinske volitve

Prihodnjo nedeljo se vrše občinske volitve v deveterih kranjskih in treh štajerskih občinah, in sicer: v Begunjah, v Lescah, v Kostanjevici na Krki, v Zagorju, v Tomišlju in v Brezovici ter v St. Ilju, v Zg. in Sp. Poljskavi.

Razven Begunj, Brezovice in St. Ilja sta po vseh občinah vloženi po dve kandidadni listi, ena je lista JRZ, na drugi pa so združene vse ostale politične frakcije. V Begunjah in Brezovici je vložena samo lista JRZ, v St. Ilju pa so vložene tri liste.

35 let na slovenskem odru

Po petintridesetih delovnih letih odhajajo uradniki in ljudje v pokoj. Zasluženi ali nezasluženi — skrivnost je v tem, da ostaré. Slavit pet in trideset jubilej, biti slovenski gledališki igralec in gledališki državni uradnik, a ne biti star — je pa skrivnost malokaterga. Če danes pišemo te vrste Josipu Gradišu-Danešu, ni to slučajen časnikarski dolžnostni spomin ob nekem jubileju. Ljudje, ki so ustvarjali slovensko gledališče od začetka, postajajo med nami zelo redki. Se bolj redki so tisti, ki jih žalostno, trnjevo nehanje v slovenskem gledališču in — vsebolj neočetovalsko ravnanje z njim ni zagrenilo in strlo. Najbolj redki so pa oni, ki so ob vsem tem petintridesetletnem odiseju slovenskega gledališkega umetnika ostali čarovniki, da znajo še zmeraj nositi na svojem človeškem obrazu najveselejšo masko, ker vedo, da so ljudje in čas potrební njihovega smeja in blesketave duhovitosti, čeprav prihaja

po krvavi poti. Danešu se zdaj smeje že skoraj tretji rod, ki hodi v slovensko gledališče. Če je katera stran njegovega umetniškega dela ob jubileju potrebna poudarka, ga je potrebna ta. Saj spadamo med narode, ki se v umetnosti ne znajo smejeti. Kdor je med nami tak, nam je zaradi tega še bolj dragocen. Dragocen prvo uro svojega ustvarjanja in nič manj dragocen po petintridesetih letih. V njih je zgodovina velike umetnosti — umetnosti humorja. Ob jubileju ne moremo Danešu dati dosti: nekaj besedi, nekaj rož, nekaj želja. Največ vredno naj mu ob jubileju bo to, da je tri in pol decenije slovenske ljudi znal spravljati s pestrimi svojimi kreacijami iz realnosti v nasmejano pozabljenje. Teh ljudi je na tisoče in tisoče. Z njimi se spominjamo Daneša in njegove trpke, a lepe umetniške poti tudi mi v zavesti, da slavimo s tem tvorca naše gledališke umetnosti.

Šolstvo med Hrvati na Ogrskem

Do plebiscita

Gradiščanski Hrvati v Avstriji, ki so naseljeni od Donave pri Bratislavi do jugoslovanske meje, imajo dobro urejeno narodno šolo po starem ogrskem zakonu, ki daje šolam po cerkvenih občinah polno avtonomijo. Celot učitelje nastavlja občine in učni jezik določajo one same. Ker imajo povsod narodno duhovščino, skrbijo za dobro hrvatsko šolo. Tudi vse šolske knjige jim daje državna založba šolskih knjig na Dunaju, kakor je skrbela tudi za naše šole pred vojno. — Ti Hrvatje imajo zdaj celo lastnega šolskega nadzornika

Tri vrste šol

Po plebiscitu pa je ostalo še okrog 20 občin hrvatskih na Ogrskem tik ob meji in dalje ob Donavi tja proti Komornu. Celot Hrvatska Kimlja, kjer je živel in deloval ter pel pesnik Miloradić (Martin Merzić star.), je ostala na Ogrskem. Toda tudi tu je bila ohranjena možnost hrvatskih šol po novi uredbi na Ogrskem. Tam so namreč z novim zakonom uredili tri tipe ljudskih šol: A, B in C. — V šolah tipa A se je poučevalo vse v jeziku narodnih manjšin, ogrski jezik se je pa poučeval kot šolski predmet. — V šolah tipa B se je poučevalo v ogrskem in v jeziku manjšin vzporedno, nekaj predmetov pa so vendar morali poučevati v ogrskem jeziku. — V šolah tipa C je bil učni jezik madjarski, a za učence manjšin je bil njihov jezik kot obvezen učni predmet.

To idealno šolstvo pa je kvarila praksa, ko so madjarski učitelji vse po svoji volji pokvarili. Sami so bili gojenci madjarskih učiteljskih zavodov in niso zadosti poznali jezika manjšin, zato so delali na to, da so tudi učence manjšin poučevali v madjarskem jeziku. Pri narodu, ki živi tamkaj v manjšem številu, niso našli odpora, kajti starši sami so menili, da bo slabo za njihove otroke, če se ne nauče dobro madjarskega jezika. — Celot med ogrskimi Nemci je bilo med 447 šolami le 47 tipa A, 137 tipa B in kar 263 šol se je odločilo za tip C.

Pred božičem pa so z zakonom odpravili razdelitev šole v A, B in C in so ustvarili samo dvoje vrst šol: prve z madjarskim, druge z manjšinskim jezikom, toda v slednjih bodo poučevali nekatere predmete v madjarskem jeziku. — Ako v kakem kraju ni dovolj Hrvatov, da bi imeli pravico do svoje šole, bodo morali poučevati hrvatski jezik povsod, kjer se priklasi vsaj 20 hrvatskih učencev.

Tu tiči vsa skrivnost uspehov severnih narodov. Ne v tem, kot se misli, da imajo na severu šest mesecev sneg, ampak v trdem delu in v popularnosti zimskega športa tiči uspeh.

Stalinova drama

Predlanskim se je ustrelila Stalinova žena. A podrobnosti tega samomora, ki je razburil vso Moskvo, so bile dolgo zavite v skrivnost. Stalin je znan kot surov človek. Saj je zadela tudi Lenina zadnja usodna kap, ko je zaklala Stalin v telefon surovo psovko Leninovi soprog, ki je zahtevala preklic zadnjih dalekosežnih izpremeh na vodilnih mestih. Nekaj sličnega se je zgodilo tudi pri vojnem komisarju Vorosilovu, ki je nekega večera povabil Stalina na kosilo. Zbrani sovjetski državniki so govorili o težavnih razmerah na kmetih. Alilujeva (Stalinova soproga) je vedno obsojala to politiko in tudi takrat si je dovolila osorno pripombo. Diktator je bil sicer popustljiv napram ženi, ker je poznal njen nebrzdan značaj. A vprico vseh ga je ta medklie razburila in je po svojem običaju odgovoril z glasno psovko. Ogorčena Alilujeva je ob treh ponoči zapustila družbo, odšla namesto v Gork (graščino blizu Moskve, kjer biva Stalin) v Stalinovo stanovanje v Kremlju, se zaklenila in se ustrelila. Kemeljski poveljnik, ki je že poprej telefoniral Vorosilovu o nenadnem prihodu Alilujeve, ga je takoj obvestil o strelu. Zbrani voditelji so po daljšem ugi-banju vlomili vrata, našli notri Alilujevo s prestreljeno glavo in ob šestih zjutraj izročili Stalinu v Gorkih njeno poslovilno pismo. Vse-bina pisma je ostala skrivnost, a vsekakor je globoko pretresla Stalina, ki je ostal skoro eno uro z mrtvo ženo na samem. Alilujeva je bila dosledna komunistinja, a priporočala je sprav-ljivost do književnosti in umetnosti. Pri-

rejala je »literarne četrtke«, ki jih je obiskoval tudi Stalin. Naklonjenost, ki jo uživajo zdaj posamezni ugledni pisatelji in igralci kot Stani-slavskij, A. Tolstoj (avtor »Petra I.«) i. dr., se splošno smatra za »dedščino Alilujeve«. Na samomirliknem grobu se je odigrala za mo-skovske razmere značilna zgodba. Stalin se je seznanil s svojo pokojno ženo leta 1918. po prvem ponesrečenem sovjetskem prevratu. Le-nin se je skrival takrat pred Kerenskim pri Alilujevu — očetu, progovnem nadzorniku Pri-morske železnice ob finski meji. Slednji je bil sin nekega duhovnika in je zdaj pokopan v moskovskem Novodeviškem samostanu. Tudi Alilujeva je hotela ležati poleg očeta in izrečno odklonila za sovjetske veljake sicer obvezno upepelitev. Stalin je izpolnil to željo in večkrat obiskoval ženin grob. To se je zgodilo v naj-večji tajnosti, a kmalu je postalo splošno znano. V nekem stolpu zdaj seveda zaprtega samostana bivajo namreč tri stare redovnice, ki so videle skozi svoje okence Stalina na grobu. Morale so to povedati znankam, ker so se kmalu razširile pravljice, da Stalin »kleeži na pokopališču, moli, se joče in slično. Glavna politična uprava je sklenila zaveziti pohujšanje ter zazidala okence nesrečnih redovnic. Stalin, ki je to opazil, je postal hud, velel zopet odpreti okno, na-podil »bedakac«, ki je to zakrivil, toda opustil pokopališke obiske. Zdjaj se je že »potolažil« in oženil Zidinjoo Kaganovičevno. Njeni trije bratje so postali najvplivnejši zaupniki sedanje »železne diktature«.

Pust se pripravlja. Maske za pustni obhod v umetniškem domu v Münchenu.

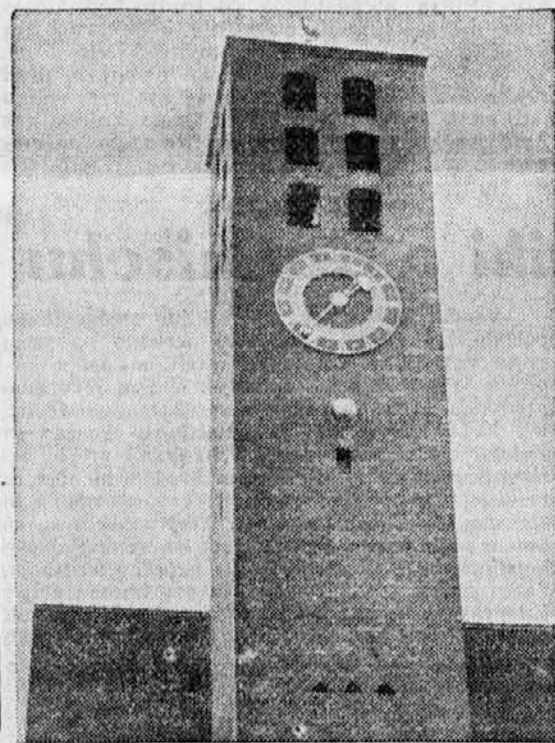
Zakon Karla Plešca

Nova državna cesta, ki so jo potegnili pred 26 leti skozi Dunant na Francoskem, je posušila bližnjo rečico, da je ostal vaški mlin brez vode. Mlinar Doisy je šel k odvetniku in tožil državo radi motenja posesti. Odvetnik je le našel v zbirki zakonov odlok kralja Karla Plešca, vnuka Karla Velikega, iz leta 845, ki štiti mlinarske pravice. Država se je branila. Vojna je zavlekla pravdo. Naposled so bili leta 1930 sklicani in podali svoje mnenje izvedenci. Zdjaj je končno javno rešilo zadevo razsodišče za departementa Nord in Pas de Calais, skozi katere teče omenjeni potok. Mlinar je dobil zahtevano odškodnino v znesku 501 tisoč frankov in tudi pet odstotne obresti. Slednji znašajo za dobo 24 let en milijon 200 tisoč fran-kov. Država je morala tudi poravnati sodne izdat-ke in račune izvedencev v skupnem znesku 46 tisoč frankov.

Zelo zamotana zadeva

V španskem mestu Corruña se nahajajo člani neke družine v položaju, da niti sami ne vedo, v kakšnem razmerju so si drug do drugega. Mati, kakor tudi njena hči, sta dobili vsaka enega sina in to prav v istem času in v isti bolnišnici. Zdrav-niki, oziroma strežnice pa so otroka zamenjale. Tako zdaj mati ne ve, ali je dete, katero neguje, njen sin, ali pa je le vnuk, med tem, ko njena hči ne more z gotovostjo trditi, da je otrok, ka-terega peštuje, njen sin, ali pa je njen brat. Se v večji zadregi pa je mož hčere, saj ne ve, ali

je oče otroku, ki ga ponoči budi iz spanja, ali pa je tisti, katerega ziblje in mu popravlja cucelj, le njegov — svak.

Mesečna ura. V Berlinu so na stolpu neke nove cerkve pritrdili uro, ki podnevi kaže faze me-sečne poti za bodočo noč.

Naročajte

»Slovenski dom«

U 38

16

Pustolovščine nemške podmornice v svetovni vojni

Za tem grmom torej tiči zajec! Zato niso ho-teli zapustiti parnika in so se potuhnilli!

Ladja, ki se nam je bližala, je dobivala podo-bo vojne ladje; na parniku so jo torej z brezličnim brzojavom poklicali na pomoč.

Treba je torej hitro pljuviti v roke.

Spustili smo torpedo — pa ne v sredino ladje, temveč v prednji del, ker nismo hoteli, da bi se parnik prebitro potopil, temveč polagoma, da bi se mogli potniki rešiti. Po mojem mnenju tudi ni mo-glo biti mnogo ljudi na parniku, zato je bilo čolnov gotovo dovolj na razpolago.

Po torpedovem strelu se je parnik nagnil ne-koliko na stran in se pričel počasi potapljati, kot smo želeli.

»Podmornica 38« je ostala na mestu; opazo-vali smo ladjo, ki smo jo smatrali za vojno ladjo in zavoljo katere smo potopili parnik. Ladja se je medtem približala.

Toda kaj pomeni to?

Ladja se je nenadoma obrnila in pustila po-tapljajoči se parnik na cedilu, pa jo odkurila z največjo brzino v nasprotno smer.

Potemakem ni bila to vojna ladja, temveč na-vaden trgovski parnik.

Pohiteli smo za njim. Od daleč smo mogli še opazovati, kakor je morje končno pogoltnilo tor-pedirani parnik. Petinštirideset minut je potrebo-val za potopitev.

Vsakdo mi bo rad priznal, da je toliko več kot dovolj časa za rešitev s čolni.

»Podmornica 38« je pričela voziti z največjo brzino. Parnik, za katerim smo hoteli, ni vozil ta-ko hitro. Naša podmornica je mogla prav v krat-kem času pospešiti vožnjo na šestnajst morskih milj.

Ko smo se tako približali parniku, smo pri-čeli streljati. A parnik je mirno plul dalje. Videli

smo pa, kako so se pričeli rešilni čolni polniti z ljudmi. Nenadoma se je eden prednjih čolnov od-trgal in strmoglavil v morje.

Toda parnik je mirno plul dalje. Mi za njim. Kmalu smo bili na mestu, kjer je plavala posadka iz odtrganega čolna. Vsi moške so imeli opasane rešilne pasove in so se brez težave držali na vodi. Mi smo hoteli dalje; kaj pa smo tudi hoteli? Par-nik se ni maral vdati. Šele po daljšem času, ko smo se mu povsem približali, je uvidel kapitan svoj brezupen položaj in je ustavil ladjo.

Posadka je bila brž v rešilnih čolnih. Mi pa smo se takoj približali ladji in ji s topovskimi stre-li zavrtali nekaj lukenj v bok; potem smo vzeli dva rešilna čolna in pohiteli na mesto, kjer so plavali ljudje z rešilnimi pasovi. Večino izmed njih smo se rešili.

Torpeda v modrem Jadranskem morju.

Kot cilj mojega potovanja mi je določil ad-miralni štab avstrijsko luko Kotor.

Po tridesetih dneh smo dospeli v Otrantsko ožino. Tu je izhod iz Jadranskega morja v Sredo-zemsko morje. Skozi to ožino smo morali pluti, če smo hoteli dospeti v Kotor.

Svojo obvezo, ki sem jo dal v Berlinu, da bom na svoji poti potopil najmanj petdeset tisoč ton, sem sijajno izpolnil. Približno za osemindeset tisoč ton je doslej ležalo potopljene na dnu Sredo-zemskega morja.

Pred Otrantskim prelivom smo naleteli na močno angleško stražo; bilo je več ribiških parni-kov in vsak je imel topove na krovu. S tako ob-oroženimi ribiški ladjami smo imeli že v angle-ških vodah zelo neprijetne izkušnje — zato smo se jih rajši v velikem loku ognili.

Večerna zarja je že pordečila nebo. Mrak nam je bil zelo dobrodošel. Hoteli smo na površju plu-ti dalje. Vendar smo se morali zelo hitro potopiti, kajti skupina ribiških ladij nas je zasledila in z največjo brzino prihitela za nami.

Cowboy z biblijo

Moskovski dopisnik angleških listov pišejo o usodi ameriškega državljana Ernsta Backera, ki je bil na Rusko 9 mesecev zaprt radi verske pro-pagande. Backer, cowboy iz Texasa, je lani odšel na Rusko, da bi širil med brezbožniki sv. pismo. Ker je ostal na Poljskem brez sredstev, je ponoči prestopil sovjetsko mejo brez denarja in izkaznic, a sv. pismom v roki. Ker ni govoril ruski, je ro-mal takoj v kazensko taborišče. Notri bi najbrž tudi zaključil življenje, toda ameriški konzul je zve-del o njegovi usodi. Sovjetske oblasti so po daljših pogajanjih opustile misijonarja pod pogojem, da bo takoj odpotoval preko luze domov. Zastrazen Backer je prispel v Moskvo, kjer je izjavil dopisni-kom, da se ne more pritožiti. Zivel je kakor vsi in je bil sit. Boljševiki so ga poskušali prepričati, da je bil tudi Kristus komunist in prijatelj delov-nega ljudstva. — Toda, — je dodal Backer, — po-zabljam, da ni rabil Kristus strojnice za spreobrnitev vernikov. — Ameriška kolonija je zbrala potreben denar, in verni cowboy je zapustil Moskvo na poti v domovino.

Nenavaden nagrobni napis

Znano je, da je zlasti po tirolskih pokopali-šjih najti nagrobne napise, ki kljub resnosti kraja vzbujajo smeh. Saj nam je naš humorist g. pro-fesor Janko Mlakar po raznih predavanjih že ne-štete takšne primere pripovedoval. Nekaj novega pa je, ako povemo, da se tudi pri Angležih naj-dejo nagrobniški s komičnimi napisi. Tu en pri-mer v prostem prevodu:

Pod rušo to počiva Franc Jeričev.

V življenju slaven klavec bil prašičev.

Z veseljem spretno puje klal in paral,

Odril jih je, ali pa obaral.

Vročino, mraz prenašal je prav zlahka

Nikdar z zdravniki ni imel opravka.

Odložil nož je zdaj in mesarico,

V nebesa šel je, upam, na desnico.

Bodoča vojna

Skupina mednarodnih strokovnjakov, osem-najst angleških, nemških, francoskih in drugih avtorjev, je objavila v Londonu zanimivo, a grozno knjigo o »Značaju nove vojne«. Zračni napadi bodo zasenčili nekdanje bitke na kop-nem in na morju. Letalci ne bodo mislili na dvoboje, temveč bodo hoteli uničiti sovražna velemesta, tovarne, premogokope in slično, da bi širili zmedo in obup Trdnjave in vojske bodo brez pomena. Mirno prebivalstvo v za-ledju bo trpelo največ. Stotina dvokrovnikov zadostuje za razdejanje Pariza s 3milijoni pre-bivalcev. Obramba bo malo izdala. Angleška »nevidna«, s posebno snovjo prepletkana letala, so kljubovala pri letošnjih vajah ponoči luči najmočnejših žarometov. 245 izmed 250 letal je ušlo pri ponočnem napadu na London očem braniteljev in prodrlo do mestnega centra! Vse sedanje mednarodne določbe za »ublažitev vojne«, nedotakljivi Rdeči križ in slično bodo nedvomno pozabljene. Napadalci bodo samo hi-

teli izkoristiti nasprotnikovo nepripravljenost. Nove, samo po 1 kg težke neitilne bombe raz-vijajo pri padcu do tri tisoč stopinj vročine in spremeni v peklensko grmado vsako zadeto hišo. Druge težje bombe se zarijejo v tla in, po izrazu švicarske kemičarke Hertrude Wol-kerje »zažgejo se zemljo«; vpelejo vse plin-ske in električne vode, kanalizacijo itd. Ista izvedenka poroča o novih plinih, ki jih varu-jejo v največji skrivnosti vojna ministrstva. V nasprotju z dosedanjimi zastrupijo človeka na tihem, brez bolečin in s tem onemogočijo pravo-časno pomoč. Pol ure časa in 40 ton plina diphenilcianarzena zadostuje za smrt vseh 8 milijonov prebivalcev Velikega Londona z bližnjo okolico vred. Tako zvani »zeleni plin« zamaši s krvjo vse staničevje in lasnice. Po-plavljena pljuča se ustavijo. Zastrupljen človek umira kot »utopljenec na suhem« in se zadusi v lastni krvi.

Zadnji Mohikanec

Ameriški listi pišejo: Milwaukee. V mestni hi-ralnici je umrl v 95 letu starosti William Dick, zadnji zastopnik indijskega naroda Mo-hikancev. Znana F. Cooperjeva povest je po-množila zanimanje za starčevsko smrt in poprej celo vplivala na njegovo življenje. William Dick se je nekoč pisal »Trojna puščica«, z 10 leti se je udeležil indijske vstaje in naposled večkrat ranjen prišel v ujetništvo. Med belo-kožci se je kmalu navadil novega življenja, po-stal krznar in dobil sedanje ime. Toda obrt je nudila premalo zaslužka. Dick je odšel s sku-pino Indijancev v Evropo in več let nastopal v vlogi »Zadnjega Mohikanca«, dokler ni postal prestar za ta naporen poklic. Antropologi so večkrat preiskali Dicka in uradno ugotovili njegovo pokolenje. Leta 1933. sta umrla nje-gova zadnja rojaka: 72leten stari in 49letna ženska. Dick sam je ostal zadnji Mohikanec v pravem pomenu besede.

Argentinske mravlje

Novoletna poročila francoskih oblasti ugo-tavljajo kot novo nevarnost argentinske mrav-lje, ki ogrožajo Riviero in predvsem okraj Cannes. Mravlje se izredno naglo množijo, na-dlegujejo ljudi, pustošijo vrtove za zelenjavo in sadno drevje ter uničujejo celo mlado perut-nino. Krilati samci in samice živijo samo eno leto. Zato so nevarnejše odpornejše slepe

mravlje-delavke, ki kljubujejo vsem zaprekam in korakajo naprej z naglico 9 cm na sekundo, kar pomeni nad 32 km na uro. Delavke vodijo črede drobnih travnih uši, svojo molzno živino, in jim torej nikoli ne zmanjka prehrane na pohodu. Povzročena škoda je tako velika, da razveljavijo sodišča zemljiške kupčije, če za-molči prodajalec kupcu mravlje na svojem svetu. Vlada je imenovala odbor za pobijanje »argentinske nevarnosti« s prof. Jacobom, stro-kovnjakom za strupe, na čelu

Komoden gost hišnemu strahu v starem gradu, ki nosi glavo v rokah:

»Bodite no tako prijazni in denite glavo še niže, da boste videli, kam mi je padel gumb.«

čala, sem strmel v beli črti, ki sta šumeli proti nam.

Petdeset metrov — trideset metrov — pre-kleto, vsak trenutek nas zajame smrt, prav pred ciljem!

Toda jaz sem ostal popolnoma miren. S-s-s-s-t sta sikali torpedi vedno bliže. Moji mornarji so planili k topoma. Ze streljajo. Edino povelje, ki nas more še rešiti: »Oster ovinek!« je dano.

Še deset sekund!

Prav nič drugega mi ni prišlo na misel, kakoi ugotovitev, da sta obe torpedi, ki jih je sovražna podmornica izstrelila, bronasti torpedi, stara šara.

S-s-s-s-t, vedno bliže — in zdaj: Ah!... Kaj se je zgodilo?... Eno torpedo je švignilo spodaj mimo nas, kak meter pred našo podmornico. A kaj je z drugim torpedom? Ozrem se. Tudi drugo torpedo je šlo mimo nas, kaka dva metre za nami. Moji mornarji so začeli kot brezumni streljati iz obeh topov na svetlo liso, toda to je zdaj prepozno, podmornica se je že davno potopila in zdaj časa na svoj uspeh, bogve odkod gle-dajoč, kako jih je prevaral vojni bog. Srditi Mars se nam je nasmejal iz večernih oblakov.

Ostali smo živi in zdaj smemo brez skrbi plu-ti dalje.

Kotorski zaliv s svojimi visokimi, z zelenjem okrašenimi breževji se nam je zadel kot privid kakega norveškega fjorda. Srce nam je začelo hi-treje biti in postali smo prav židane volje.

Za ozkim vhomom se odpre velika naravna kotlina in kjer se zoži, zagledaš veliko pristaniš-šče z visokimi gorami, ki so razpostavljene v tako čudovito skladnost, kot bi bile postavljene kakie odrske kulise.

V zalivu je bilo nekaj avstrijskih križark in velik potniški parnik »Gäa«.

Na vseh ladjah je stalo moštvo ob ograjah, vojaška godba je igrala mornarsko koračnico in ko smo pluli mimo ladij, so mornarji metali svoje če-pice v zrak in vzklikali: »Hurra«